

emtacl12 konferanserapport

Av Endre Aas
Spesialbibliotekar
Sykehuset Innlandet HF

Et nydelig oktobervær møtte konferansedeltagerne i Trondheim for emtacl12. Pro-Rektor ved NTNU Berit Kjelstad ønsket velkommen med et inspirerende innlegg i debatten om fagbibliotekenes rolle i academia, og om viktigheten av et teknologisk oppdatert og dynamisk bibliotek. Noe vi alle kan si oss enige i.

Hun ble fulgt opp av konferansens hovedtalere: Herbert Van de Sompel fra Los Alamos Laboratory, og Karen Doyle fra Berkeley.

Sompels innlegg dreide seg om problematikken rundt det han kaller «oppløsningen av vårt kunnskapsgrunnlag». Informasjon beveger seg nå fra å være nedfelt i statiske tekstdokumenter til å bli interaktive «dokumenter» som er i flux, sier Sompel. Internett gir oss en infrastruktur for slike interaktive dokumenter, men dagens arkivsystem er ikke laget for dette. Som en løsning på dette har Sompel foreslått en URI Timemachine (kalt Memento), som fungerer som en slags versjonshåndtering for internettsider (dokumenter). For at f.eks. slike ting som forskning skal kunne være etterprøvbare, må vi kunne henviser tilbake til en bestemt «tilstand». Memento bidrar altså til å gi internett en temporal egenkap.

Nyttig og interessant innlegg, særlig for de av oss som assisterer helsepersonell i søk etter kunnskapsgrunnlag for utarbeidelse av prosedyrer og behandlingslinjer.

Karen Doyle var neste dame ut under parolen: «Think different»!

Ordner alfabetet objekter på en intuitiv måte, eller kan vi tenke ordning på en ny måte? Dette var hennes første spørsmål. Vi putter ofte alt på hyller slik at brukeren ser mange separate ting. Men vi greier ikke vise hvordan tingene henger sammen eller virker sammen med hverandre.

Hun fortsatte å utfordre den tradisjonelle tanken omkring bibliotek ved videre å snakke

om hvordan bibliotekene må ta moderne indeksering alvorlig, og starte å ordne ting på alternative måter. Man må starte å representere dataene våre skikkelig, minimum i rdf-format, og bevege seg fra å tenke en lineær modell til en multidimensjonal modell. Brukeren er nøkkelen, og brukerens bruk av bibliotek - brukeren som organisator for biblioteket er en utfordrende tanke.

Heretter delte konferansen seg i to. En del som fokuserte på semantiske webteknologier, og en om brukermønstre og statistikk - vi valgte semantisk web denne gangen:

Her hadde konferansen besøk av ekteparet Stevenson fra universitetet i Manchester og JISC discovery-prosjektet. Prosjektet fokuserer på tilgjengeliggjøring av innhold ved hjelp av API (Application Program Interface) og dataaggregering fra open source-databaser står sentralt i arbeidet. I fare for å bli for teknisk - Stevensons viste flere morsomme eksempler på hvordan man kan øke informasjonsverdien ved å kombinere data fra flere tjenester og sammenstille dem i ulike grensesnitt. Et eksempel var noe de kalte «history layering» i Google maps, hvor man kunne bla frem og tilbake mellom gamle og nye bilder i Google street view. Dette var mulig gjort nettopp gjennom å kombinere data fra ulike API på internett. Tjenesten de tar utgangspunkt i heter «archives hub». data.archiveshub.co.uk. VIAF (virtual international authority file).

Etter en briljant presentasjon iblandet humor og vittigheter fra ekteskapet, senket mørket

seg over konferansen og Kim Tallerås presenterte prosjektet «Remodelling the birth of Norwegian Black Metal». Han snakket om utfordringer omkring lenking av heterogene data og hvordan man forsøker å automatisere harmoniseringen av disse. Norsk Black Metal ble brukt som eksempel grunnet de forskjellige musikernes hang til å opptre under ulike navn i flere band og situasjoner. Dette har store konsekvenser for indeksering og kan være arbeidskrevende å gjøre manuelt. Derfor søker man en god strategi for å automatisere jobben. Interessant innlegg, om enn av de mer tekniske. Se prototyp på tjenesten her: bibin.hioa.no/blackmetal/graph

Begge de siste sesjonene omhandlet eksempler på hvordan man ved bruk av såkalte «linked data» kan kombinere informasjon fra databaser med ulikt beskrivelsesnivå, og sammenstille den for å øke informasjonsverdien. Begge deler var veldig interessant, med gode eksempler og særlig problemstillinger omkring mapping/kobling av konsepter var interessant. Ikke overraskende konkluderte begge presentasjoner med at mer forskning må til på området, men i og med at flere og flere informasjonsressurser tilgjengeliggjøres i formater (og i API'er) som gjør de mer «delbare», øker verdien stadig.

Sist ut første dag var **Rurik T. Greenall**. Kanskje kjent for noen fra det norske MeSH-prosjektet ledet av Helsebiblioteket og Sigrun Espelien Aasen. Selv om ettermiddagstrettheten nok kunne merkes i forsamlingen tok det ikke lang tid før han hadde full oppmerksomhet.

«Vi mister stadig kompetanse og ferdigheter i informasjonshåndtering», sa Rurik, fordi vi outsourcer flere og flere funksjoner i biblioteket, og gjør de til typisk IKT-aktiviteter. I en verden hvor dataaggregering og -populering er i fokus må noen overse prosessen fordi «data kontinuerlig må bearbeides for å være relevant». Bibliotekene med sin katalogiserings- og klassifikasjonskompetanse bør være informasjonseksperter som populerer, lager lenker og skaper interaksjon mellom data. Bra mann!

Se: folk.ntnu.no/greenall

Førstemann ut andre dag var **Dr. Rudolf Mumenthaler** som snakket om innovasjonsprosesser i bibliotek. Innovasjon og ny teknologi endrer hvordan informasjon blir brukt og delt, og ofte ligger dette utenfor bibliotekenes kontroll. Nye plattformer og «dingser» endrer brukermønstrene og brukerne forventer at vi hele tiden skal tilby nye tjenester.

Hvordan kan vi håndtere dette? svaret er «innovation management», sier Mumenthaler og snakket videre om å ha fokus på følgende:

- less coincidence, more consequence
- targeted development
- implementation of product ideas
- reduce redundancy and failed products
- tracking of technical developments and trends
- integration of know-how of staff

Et meget interessant foredrag hvor Mumenthaler til slutt konkluderte med at den viktigste forutsetningen for innovasjon, er at man skaper en kultur for det, og at ledelsen går foran med et godt eksempel.

Etter en bra kaffepause var det **Tamara Pianos'** tur med stikkordene «Old service in new clothes». Hun demonstrerte en mobil bibliotekapplikasjon for forskere, kalt «EconBiz mobile». Tjenesten er en emnespesifikk portal for bøker, artikler og ressurser innen økonomi og handel. Utgangspunktet var den vanskelige tilgang på abonnements-tjenester og trykt materiale utenfor tyske universitet. Derfor startet de «EconBiz open» hvor de til å begynne med fokuserer på open access-materiale. Utfordringene videre lå i å videresende brukerne til ressurser de ikke umiddelbart har tilgang til, og å få dette til å oppleves like sømløst som open access-ressursene.

Neste ut var **Krista Godfrey** med foredraget: «QR codes in academic libraries».

En QR kode er en todimensjonal «strekkode» som kan avleses med en applikasjon knyttet til kamera på smartmobilen din. Denne kodeavlesningen bringer deg mer informasjon om tingen knyttet til QR koden i form av mer

metadata, en nettside med informasjon e.l. Fordelene er mange, sier Krista. Kodene kan inneholde mer informasjon enn standard strekkoder, og de er kostnadseffektive. Kodene fungerer som en hyperlenke mellom den virkelige og den virtuelle verden, noe man f.eks. kan benytte seg av i sammenheng med merking av trykte tidsskrifter og bøker som du også har i online-versjon! Man kan bruke koden til å lenke opp bruksanvisninger eller instruksjonsvideo på dingser som kopi-maskiner, scannere osv...

Godt tips: bruk en url i kortversjon, da blir qr-koden mindre tett og lettere å lese!

Så var det tid for **Eirik Newth**, med en værmelding for akademiske bibliotek frem mot 2025.

«Noe overskyet, med sjanse for brukerinnvirkning og innholdslås», var budskapet.

Et artig og spenstig innlegg med utgangspunkt i Eiriks futurologiske første lov: «ikke lag spesifikke spådommer om fremtiden - strekk det til 50 år, slik at ingen kan arrestere deg når du tok feil!»

Det er ikke nødvendigvis teknologien i seg selv som er det mest interessante, mener Newth, men hva som driver den fremover. Før var maskiner hovedsakelig for arbeid, men i dag er det også fritid og underholdning. Utviklingen er drevet av hva vi «tror» er behovet til en hver tid.

Men hvis vi tar denne trenden, som sikkert vil pågå en stund, hvor vil vi ende opp, undrer Newth? Han bringer med humor tanken om teknologi kombinert med folks stadig økende villighet til å modifisere kroppen. Snart kan vi bære med oss våre egne data, bokstavelig talt, implantert i fingeren. Noen interessante utfordringer dukker opp i forbindelse med dette - Spesielt et sikkerhetsproblem. «Bring your own device» får en helt ny betydning. Og hva med tilgang og deling?

Vi beveger oss hele tiden fra til tjeneste til service, fortsetter Newth. Innhold og tilgjengelighet er det som teller, og snart er det bare presentasjon som betyr noe. Han problematiserer dette på interessant vis ved å tegne et bilde av verden om noen tiår. Innen den tid vil vi kanskje ende opp i en situasjon hvor vi

knytter oss til én «serviceleverandør». Du kan selvfølgelig bryte kontrakten med leverandøren når som helst, men hvis du gjør det så mister du «informasjonsskyen» din, noe som kan være katastrofalt. Dette bør vi tenke over nå, sier Newth - hvordan vi skal håndtere dette.

Etter dette høydepunktet i konferansen var det tid for det neste.

Guus Van den Brekel fra Universitetet i Groningen snakket om hvordan det er å jobbe et sted hvor det publiseres masse forskningsnytt til enhver tid. Dette gir mange utfordringer og muligheter for biblioteket, hvis man kan finne gode måter å vise frem dette arbeidet på.

Alle bibliotek kan benytte blogg og rss-teknologi - lavterskelteknologi med stort potensiale. Brekel viste frem en tjeneste de hadde laget ved universitetsbiblioteket som holdt oversikt over publikasjoner fra institusjonen. De hadde også laget en egen «toolbar» som integrerte seg i nettleseren og ga brukerne flere muligheter for abonnement på nyhetstjenester og nye artikler innen sitt fagfelt.

Interessant innlegg med eksempel på hvordan man kan begynne i det små, og bygge opp et større tilbud etter hvert.

På avslutningsdagen var programmet noe avkortet ettersom de fleste deltagerne skulle reise hjem denne dagen.

Et interessant innslag først på dagen var imidlertid fra det **japanske atomenergibyrået**. Bibliotekaren der har laget et javascript-bibliotek for lettere å kunne nyttiggjøre seg av emneord og tesauri på nett. Script-biblioteket hjelper deg å benytte termer fra flere terminologier som tekst i input-bokser og skjema i nettleseren. Dette var laget som en Firefox-tillegg tilgjengelig gjennom Greasemonkey. Man kunne også benytte sine egne vokabularer i json-format. Ganske kjekt, og verdt å sjekke ut: <http://journal.code4lib.org/articles/5994>

Etter dette hadde **Tor Arne Dahl** fra Høgskolen i Oslo et meget interessant innlegg om publiseringsformat i open access-tidsskrifter.

EPUB er standard-formatet for publisering av artikler og bøker på nett. Alle lesebrett bruker dette formatet, bortsett fra Kindle som har et proprietært format - «Mobi» (men det er enkelt å konvertere epub-format til mobi-format). Epub-formatet er såkalt «reflowable», dvs at teksten automatisk tilpasser seg skjermegenskapene til enheten du vil lese på. Formatet er også tilgjengelighets-sertifisert bl.a. for blinde, noe som ivaretar prinsippet om universell utforming.

Utfordringen ble arbeidsflyten. Hvordan skulle de best konvertere artikler skrevet i word til epub-formatet? De testet flere konverteringsverktøy, men ingen av verktøyene greide å lage validérbare resultat når man testet dem i valideringsverktøy for epub.

Løsningen ble funnet hos PLOS, som bruker sitt eget xml-format for oppmerking av artikler kalt JATS («journal article tag suite» - en NISO standard).

Dette formatet kan med hell konverteres senere både til epub, html og pdf. Dermed endret arbeidsflyten seg ytterligere i og med at man nå valgte å merke opp artiklene i JATS. Ulempen med dette er at det er tidkrevende. Over dobbelt så lang tid for å få hver artikkel ferdig til publisering (9 kontra 21.75 timer på 5 artikler), men resultatet er mye mer fleksibelt i og med at artiklene blir lesbare på alle plattformer.

Spennende prosjekt med gode erfaringer å ta med seg.

Se eksempel på publikasjoner: <https://ojs-test.hio.no/index.php/pp/issue/current>

PS - den norske regjering publiserer nå epub-versjoner av offentlige dokumenter (den første er 22. juli-rapporten).

Neste ut var **Richard Wallis**, fra «OCLC - world share and linked data».

Worldshare er et initiativ som skal hjelpe biblioteket med å levere moderne tjenester på moderne plattformer i en «webscale world», sa Wallis. Worldcat, den verdensomspennende felles bokkatalogen som sikkert flere der ute kjenner, er et av OCLCs initiativer.

Her tilbys en plattform med tilgang til bibliografiske metadata slik at brukerne kan utvikle nye tjenester på toppen, tilpasset egne behov. Dessuten kan folk selv bidra til å berike

ressursene ved kommentarer, avstemminger, deling i sosiale media osv.

Worldcat vil at bibliotekdata skal ha samme format som resten av verdensveven og benytter derfor schema.org som beskrivelses-språk. Dette er et av de mest utbredte formatene ettersom Google, Bing, Yahoo og Yandex er enige om bruken.

«Stop copying, start linking», var Wallis' siste kommentar!

Siste hovedtaler på konferansen denne gang var **Brian Kelly** fra University of Bath.

Han ga oss en reflekterende prat over fortid og fremtid i kunnskapsbransjen, og fremhevet viktigheten av å skille mellom «invention» (making something new), «innovation» (using something new) og «improvement» (using something that already exists in a new way).

Han reflekterte over hvilke ting som kan se nyttige og fremtidsrettede ut, men som av en eller annen grunn ikke nådde opp.

Kelly understreket bruken av evidens, brukerundersøkelser og deling av paradata (dokumentasjon av fremgangsmåte for fremskaffing av data) for å navigere i dette vanskelige landskapet. En av driverne for å sikre gode fremtidsforskning er åpne data, sa Wallis, derfor må vi også etterstrebe å benytte åpne data i bibliotek, og samtidig publisere våre egne åpent ut.

Så med parolen: «det er bedre å bruke ressursene der ute og lenke tilbake inn, enn å lage proprietære løsninger og tro at de skal generere trafikk hos oss selv» takket Kelly for seg, og deltagerne takket for en flott og inspirerende konferanse med god tilgang på kaffe og deilig lunsj.